

BARTHA GUSZTÁV

A GABONAFARKAS LEGENDÁJA

„Kinő a szikes magányból,
fa lesz, és messzire lát.
Testvérként érti a jámbor
füvek zarándoklatát.”

(Bella István: *Legenda*)

Régen az emberek nagy esti tüzeket raktak, körbeülték, és nevet adtak a csillagoknak.

Egykor a férfiak ősszel, ökrökkel szántottak, kézzel vetettek, s hetednapon megpihentek.

Hajdanán az asszonyok, lefekvés előtt, a gabonafarkasról regéltek: hogy léptei halkabban neszelnek a frissen eső hónál, sóhaja mélyebb a feneketlen tónál, s étvággal eszi a telet. Koratavasszal szökken szárba kedve, hancúrozik: reggel, délben, este; madarat hessent, vaddisznót rettent; felhővel labdázik, széllel táncol, mert elkél a napfény, el az eső, míg aratásra érik a búzamező.

S nem emésztett üszög, gabonarozsda; nem rágott nyú, csócsárolt futrinka; jégeső sem pusztított, aszály sem tikkasztott, s konkolyhintőt messze elriasztott. Nemtő volt a farkas, kinek s minek nekirontott bőszen – ágaskodó szőrrel, éles fogakkal – az életre tört, akarattal.

A gonoszság – kezdetben – nem tajtézkzik, csak cseppen; nem csattog, csak csettint; nem zúg, csak rebben.

– Hangját ki hallja meg a pangó vizekben; lényét ki látja meg a sötét berekben; szagát ki orrontja meg a magas fák felett?

– A gabonafarkas – hangzott a felelet, s szépet álmodott a kisgyerek.

Rég, aratáskor, búzavirágából fontak koszorút: nóta volt pántlikája, kaszapengés muzsikája, jókedv a hozomány.

Egykor a férfiak kaszával arattak, az asszonyok markot szedtek, kévét kötöttek, s hetednapon megpihentek.

Hajdanán az emberek hálát adtak: a magkeltő ősznek, a sarjpolyáló télnek, a szárnövelő tavasznak, a kalászerlelő nyárnak; az esőnek, a napnak, s a gabonafarkasnak kévényi kalászt – éteknak, rejteknak – a búzaföldön állva hagytak...

Hogy pontosan mikor... Egy nem kívánt éjszaka: lidércfény gyúlt a lápon, kuvik kuvikolt minden faágon; a kakukkmadár végleg odahagyta fészket, az

ablakokon két kézzel dörömbölt a szélvész; kitárult a nagykapu, kipattant a lakat; megdőlt a kútágas, remegtek a falak... S nagyot robajlott a föld végül.

Lihegve törtetett a gabonafarkas, nádas marasztalta, bozót tépte, mire a hegyoromra hágott, megkopott a szőre. A Hold várta ott, nagy volt és kerek.

– A fákat zúgó szélvihar tördeli, csattogó villám az eget szétszeli, tajtékozó áradat mossa a gátat: vess véget a tombolásnak!

A Hold elmerengett, fénye hidegebb lett.

– Mit üvöltesz? Bolyongó kisbolygókat pásztorolok, árapálnak ura vagyok, ez igaz, de nem vezérel gyűlölet, sem harag. Rendeltetésed, lent keresd, lent a hegylatt.

Zihálva kapaszkodott a gabonafarkas, görgő kő paskolta, mélység szédítette, mire a szakadékban aláereszkedett, elkopott a körme. A Föld méhe várta ott, visszhangos barlang és sötétség.

– A fákat zúgó szélvihar tördeli, csattogó villám az eget szétszeli, tajtékozó áradat mossa a gátat: vess véget a tombolásnak!

A Föld méhe elmerengett, a barlang mélye sötétebb lett.

– Mit üvöltesz? Pusztákba hegyeket magasítok, ritka ásványok úrasszonya vagyok, ez igaz, de nem vezérel bosszúvágy, sem rosszindulat. Rendeltetésed, fent keresd, fent a nap alatt.

Szél elcsitult, ég kitisztult: ökörszem, pintyőke, poszáta támadt a kuvikmadárra, s elszállt a rettegés, mire a gabonafarkas napvilágra ért. Szőre megkopott, körme elkopott, és sóhaja pocsolóba fűlt. Nem volt se étke, se rejteke, de volt száz átfagyoskodott és – éhezett tele. Fakérget rágott, bokrok tövén hált: hálaadó szóra hiába várt. Az asszonyok, lefekvés előtt, ijesztő-rémítő meséket meséltek: hogy nem kotta nélkül zümmögnek a méhek; fullánkos dögök, csipnek, ahol érnek; és nem röpködő egerek, nem ám a denevérek: vérszívó vámpírok, embervéren élnek...

Elmaradt a kérdés, el a felelet: rosszat álmodott és felsírt a kisgyerek. Vele rítt letarolt hegy, a csermely vele zokogott; siratóének támadt kósza szélből, könny hullott harmat helyett az égből.

Hogy pontosan miért... Az emberlét forgandóbb lett a csillagos égboltnál. A férfiak hajnaltól napestig szántottak, vetettek, hetednap sem pihentek: de vagy a tél nem hozott havat, vagy fagymart lett a tavasz; egyik évben aszály aszalt, másik évben jégeső tarolt, s ha nem egérhad csépelte, őrlött a pajor... Konkolyhintők lepték el az utakat végül.

A gabonafarkas tarlóról tarlóra kóborgott, búzafőt tallózott, s éjjelente, álmában madarat hessentett, vaddisznót rettentett; felhőkkel labdázott, széllal táncolt, s ameddig a szem ellátott, aranyló búzamező hullámozott. De mert sokáig itta pocsolóvízét: elvesztette álmát, s vele a reményt – keresve kereste

fátumát. Felhő szeretett volna lenni, és eloszlani; ökörnyalóként elfoszlani; vagy csillag, mit kiolt a hajnal, árnyék, mit elhessen az est...

Magányos sziklából éltető víz fakad, magányos lélekből idegenség; üvölt a ridegség. Jó szót nem fűz a szókhöz, semmit nem mér a jóhoz; kapzsi után kutat pangó vizekben, önzőnek vet tört sötét berekben, gonoszt kémlel magas fák felett.

Ki érti ezt?

Pihegve ment a gabonafarkas napokig, húzta inát hosszú hetekig, nem lelve étkét, rejtekét, de megtalálta végül végzetét.

Szilfának hívták a pusztában sarjadt facsemetét.

– Láss meg száz meg száz nyarat és telet, ágaidon madarak fészkeljenek! – kívánta a gabonafarkas, s úgy feküdt le a fácaska tövéhez, mint kinek már nincs köze a léthez. Körötte a füvek épp szedelőzködtek, üde zöldbe öltöztek, és mégsem mentek világgá, sírján lettek virággá.

